

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 16.—, četrtletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 64.—.
Poštno-čkovni rač. 10.503.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO
Z MESEČNO PRILOGO „NAŠ DOM“

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška c. 5.
Telefon 2113

Cene inseratov: cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—,
četrt strani Din 500.—, 1/8 strani
Din 250.—, 1/16 strani Din 125.—,
Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

Načrt občinskega zakona.

V četrtek, 10. novembra, je bil predložen narodni skupščini zakonski načrt novega občinskega zakona. Obvestiti hočemo naše bralce na kratko o glavnih določbah tega zakona.

Velike, ne male občine.

V načrtu je med drugim določeno, da mora občina redoma imeti vsaj 2000 prebivalcev. Izjeme so dovoljene samo tamkaj in takrat, kjer to zahtevajo krajevne razmere in redka naseljenost. V teh primerih more občina imeti pod 2 tisoč prebivalcev. O krajevni pripadnosti odloča sreski načelnik. O sporu med občinama dveh srezov odloča ban, a med občinami raznih banovin minister notranjih del. O združevanju občin, ustanavljanju novih občin, ločitvi posameznih vasi in ene občine od druge, sklepajo občinski odbori v prisotnosti dveh tretjih odbornikov, ali odloča se o tem na predlog notranjega ministra s kraljevim ukazom. Vsaka občina pa mora imeti pečat z državnim grbom v sredini, v krogu pa ime občine in okraja. Poleg pečata sme občina uporabljati tudi svoj od oblasti priznani grb. Vsaka občina mora imeti svoj občinski dom, v katerem mora biti soba za pisarno, čakalnica, soba za seje občinskega odbora, prostor za občinsko stražo in pr. vor, ločen za moške in ženske.

Domovinska pravica.

Vsak državljan kraljevine Jugoslavije mora imeti domovinsko pravico v kaki občini. Članstvo občine se izgubi samo, če dobi dotičnik domovinsko pra-

vico v drugi občini po predpisih tega zakona, ali pa če izgubi državljanstvo.

Državni uradniki, javni nameščenci lokalnih samouprav in duhovniki so člani one občine, v kateri je njihovo stalno službeno mesto in to od dne, ko se izjavijo, da žele biti člani te občine.

Ako je kaka oseba stalno nastanjena najmanj 10 let v eni občini in dotična občina proti njej nima nikakih prigovorov, je pridobila občinsko pravico v tej občini in jo izgubila v občini, v kateri jo je imela do tedaj, razen če se sama izjavi, da obdrži doseadanje občinsko članstvo in dokaže, da je pristojna občina na to pristala.

Občinski odbor.

Občino upravlja odbor sestojec iz 12 do 24 odbornikov. Odbor v občinah z manj kot 2000 prebivalci ima 12 članov. Občina z 2000 do 4000 prebivalci 18, v občinah s 4000 do 8000 prebivalci 21 in v občinah z nad 8000 prebivalci 24 odbornikov.

Občinski odbor se voli s splošnimi, enakimi, neposrednimi in javnimi volitvami na štiri leta. Volilno pravico imajo vsi prebivalci občine, ki so vpisani v občinski volilni imenik po določbah zakona o volilnih imenikih. Voljeni morajo biti le občani, ki so stari najmanj 30 let. Ne morejo pa biti izvoljeni: aktivni občinski uradniki, uradniki neposrednih nadzorovalnih oblasti, osebe, ki so z občino v tožbi, dokler proces ni končan, občinski dobavitelji in zakupniki občinskega imetja ali dohodkov, za dobo štiri let občani, ki so brez upravičenega razloga odklonili izvolitev za občinskega odbornika, osebe, ki stalno uživajo javno podporo.

Volitve se vrše po kandidatnih listah, ki jih mora potrditi pristojno okrajno sodišče. Vsa odborniška mesta pripadejo oni listi, ki je dobila največ glasov. Ako sta dobili obe listi enako število glasov, se volitve ponovijo.

Podrobnejše odredbe o sestavi in o vlaganju kandidatnih list ter o sestavi in delu volilnih odborov bo predpisal z uredbo za vsako banovino banovinski svet, uredbo pa mora odobriti notranji minister.

Uprava in delokrog občine.

Na čelu občine je predsednik. Predsednik (župan) je oni odbornik, ki je bil izvoljen kot nosilec kandidatne liste. Na prvi seji občinskega odbora se izvolijo dva do trije odborniki za člane občinske uprave (občinski svetovalci). V občinsko upravo pride tudi oni odbornik, ki je bil na kandidatni listi kot

drugi. Če je predsednik občine zadržan, ga zastopa drugi po vrstnem redu kandidatne liste izvoljeni odbornik, če pa je tudi ta zadržan, pa tretji.

Delokrog občine obsega vse posle, ki se tičejo neposredno interesov občinske zajednice in se nanašajo na gospodarski, kulturni in socialni napredek občine. Zlasti pa spadajo v delokrog občine:

1. Uprava občinske imovine, sestava proračuna, razpolaganje z občinskimi dohodki; 2. skrb za občinske ceste ter mostove itd.; 3. skrb za oslabele in siromašne občane; 4. skrb za dobro zdravstveno stanje prebivalstva; 5. skrb za pospeševanje gospodarskega blagostanja, podpiranje zadrug, nabava plemenske živine, snovanje občinskih hranilnic itd.; 6. širjenje in pospeševanje ljudske prosvete, zidanje šol, snovanje knjižnic, čitalnic, gospodinjstev tečajev itd.

Občina vrši tudi krajevno policijsko službo, kolikor je ne vrše državne oblasti. Sem spada skrb za osebno in premoženjsko varnost, za moralo, red in mir v občini.

Občine so dolžne sodelovati tudi sicer pri poslih državne uprave po obstoječih predpisih in sklepih državnih oblasti; ako se jim s kakim zakonom naložijo še novi posli, je treba pri tem skrbeti istočasno tudi za kritje stroškov.

Občinski proračun.

Osnova občinskih financ je občinski proračun, ki ga je treba sestaviti za vsako leto naprej. Proračunsko leto se krije z državnim proračunskim letom. Občine smejo uvajati doklade na neposredne državne davke, uvesti pa tu-

Prejšnji ameriški predsednik Hoover.

Novi ameriški predsednik Roosevelt.

di smejo občinske posredne davke (trošarine in takse).

Občinske proračune, v katerih doklade na državne neposredne davke ne presegajo 100 odstotkov, odobrava ban, proračune z občinskimi dokladami nad tem procentom pa finančni minister. Proračune z dokladami do 50 odstotkov lahko odobri sreski načelnik s pooblastilom bana, proračune z dokladami od 100 do 200 odstotkov pa ban s pooblastilom finančnega ministra. Če pristojna oblast ne odobri proračuna v roku meseca dni, se predloženi proračun smatra za odobrenega. Dokler proračun ni odobren, velja stari proračun.

Spojitev občin.

Določbe tega zakona ne veljajo za avtonomna mesta, katerih je v državi 70, v Sloveniji pa 4: Ljubljana, Maribor, Celje, Ptuj.

Občina, ki nima predpisanega števila 2000 prebivalcev, se mora spojiti z drugo občino. V to svrhu bo zahtevala nadzorna oblast od občine mišljenje, odn. predlog, na osnovi katerega bo ban v roku pol leta predložil notranjemu ministru svoj obrazložen predlog. Notranji minister odloča o načinu združitve. Na ta način izvršene spremembe bodo objavljene v »Službenih novinah«. Izjemoma smejo občine, ki nimajo predpisanega števila prebivalcev, ostati po odloku notranjega ministra še nadalje samostojne.

Avstrijska vlada pripravlja zakonski načrt, na podlagi katerega bi naj bila avstrijska vojska predrugačena po načelu obveznostnega vojaškega roka. Po št. germainski mirovni pogodbi Avstrija ne sme imeti stoječe vojske, ampak se mora zadovoljiti z vojaštvom, ki se prostovoljno prijavi in je plačano. Avstrijska vlada je vprašala vse države, ki so podpisale št. germainsko pogodbo, kako stališče da bi zavzele glede preosnove avstrijske vojske.

Krvavi izgredi v Ženevi. Dne 9. nov. je sklicala v Ženevi nacionalna unija svoj shod, proti kateremu so hujskali socialisti in komunisti. Ker je vlada omenjeni shod le dovolila, je prišlo do socialistično - komunističnih demonstracij z revolucionarnimi cilji. Policija je poklicala na pomoč vojaštvo, ki je streljalo iz pušk in strojnice. Zaključek izgrediv je bil: 12 mrtvih in 70 ranjenih. Na povelje zveznega predsednika Motte je bil aretiran vodja socialistov Nicole, ki je glavni krivec potom hujskarij po časopisju in z živo besedo, da je prišlo v Ženevi, kjer bi naj bil sedež miru, do tako krvavega obračuna med nacionalisti in komunisti.

Predsedniške volitve v Ameriki. Dne 8. novembra so se vršile v Zedinjenih državah predsedniške volitve, na kojih izid je bila obrnjen pozornost celega sveta. V treh volilnih dobah po 4 leta so krmarili ameriško politiko republikanci. Zadnji predsednik demokratov je bil Wilson. Po preteku 12 let je bil

dne 8. novembra t. l. izvoljen z ogromno večino za predsednika zopet demokrat Franklin Roosevelt, za njegovega namestnika pa John Garner. Roosevelt je dobil 472, dosedanji predsednik Hoover pa samo 5 glasov, katere so oddali volilni možje. Istočasno s predsedniškimi volitvami je bilo izvoljeno 35 guvernerjev posameznih držav, 32 senatorjev in 435 poslancev poslanske zbornice. V poslansko zbornico je izvoljenih 309 demokratov, 110 republikancev, 3 delavski zastopniki, 13 mandatov pa je še dvomljivih. Po zadnjih računih je Roosevelt dobil 20.193.000 glasov, Hoover pa 14.162.000 glasov. Število glasov socialističnega kandidata Thomasa še ni določeno, vendar pa bo znašalo nad 800 tisoč. Ameriški kongres bo po volitvah z dne 8. novembra sestavljen tako: 75 odstotkov članov poslanske zbornice bo demokratov, senat pa bo štel 59 demokratov, 36 republikancev in 1 zastopnik farmerskih delavcev. Demokrati bodo imeli v svojih rokah vse večje in važnejše parlamentarne odbore.

Novi predsednik Roosevelt je rojen dne 30. januarja 1882 v državi Njujork. On je nečak nekdanjega predsednika Roosevelta, ki je posredoval sklep miru v rusko-japonski vojni. Študiral je pravo. Leta 1913 je postal tajnik v mornariškem ministristvu in med svetovno vojno je bil prideljen zadnje mesece leta 1918 inšpekciji ameriških čet in vojnih tadij v Evropi. Januarja in februarja 1919 je vodil demobilizacijo v Evropi. Pri zadnjih predsedniških volitvah leta 1928 je bil izvoljen za guvernerja države Njujork. Po poklicu je novi predsednik advokat. Nova vlada bo odpravila alkoholno prepoved, ker imajo nasprotniki alkoholne prepovedi v kongresu (parlamentu) večino. Roosevelt je v svojem programu o štednji izračunal, da bo vrgel davke na vino 300 milijonov dolarjev, kar bo zadostovalo za ustvaritev ravnovesja v državnem proračunu. Največjo skrb namerava novi predsednik posvetiti vprašanju brezposelnih, ki jih je v Zedinjenih državah že 11 milijonov. Roosevelt je pristaš svobodne trgovine, ni pa za popolno odpravo carine, je 32. predsednik Zedinjenih držav in bo zavzel predsedniško mesto dne 4. marca 1933.

Odložitev plačila vojnih dolgov in novi ameriški predsednik. Koj po predsedniških volitvah v Ameriki sta poslali Anglija in Francija ameriški vladi prošnjo za odgoditev plačila vojnih dolgov, ki zapade 15. decembra.

Slovenec general misijonske družbe. Kakor poročajo »Katoliški Misijoni«, je bil g. Jožef Musar izvoljen za vrhovnega predstojnika misijonske družbe Sinov presv. Srca. Ta družba je vzrastla iz misijonišča v Veroni na Italijanskem, katero je bilo ustanovljeno leta 1867. Družba, ki jo je potrdil papež Leon XIII., je hitro rastla in se širila ter je prevzela kot svojo misijonsko področje Osrednjo Afriko v Sudanu, kjer

je deloval svojčas slavni slovenski misijonar Knoblehar. Po svetovni vojni ji je bilo odkazano novo misijonsko polje v Južni Afriki v Transvaalu. Tjekaj so se podali misijonarit vsi slovenski člani te družbe: Jožef Musar, Rafael Kolenc, Valentin Poznič in Lešnjak. Jožef Musar se je rodil dne 8. vinotoka 1889 v župniji Radeče pri Zidanem mostu. Kot 12letni deček je prišel v Briksen na Tirolskem v misijonski zavod sinov presv. Srca. Po dovršeni gimnaziji je stopil v novicijat navedene misijonske družbe, potem v bogoslovje. Novo sveto mašo je pel dne 6. junija 1915 v Radečah. Po svetovni vojni je porabil prvo priliko, da se zpolni njegova goreča želja po misijonih. Leta 1920 je z bratcem Rafaelom Kolencem odšel v afriške misijone. Do leta 1923 je deloval navdušeno in uspešno v Sudanu. Potem je odšel v Transvaal, kjer je do letos deloval ter imel velike uspehe osobito med Kafir. Dosti je pisal v naš slovenski misijonski list, kjer je objavil za imivne članke in učna misijonska poročila. Dne 1. septembra 1932 je bil izvoljen na generalnem kapitlju svoje družbe za vrhovnega predstojnika Sinov presv. Srca. Ta izvolitev dokazuje, da imamo Sloveni med misijonarji jako sposobne in ugledne može, ki so zmožni delovati ne samo v omejenem misijonskem krogu, marveč tudi na čelu celokupne misijonske organizacije. Slovenci se na velevažnem in velepotrebnejšem misijonskem polju udeležujemo v obsegu, rastočem od leta do leta.

Poitalijančevanje slovensko - hrvatskih in nemških otrok je cilj, ki za njim stremi italijanski fašizem. To je glavni namen, ki ga ima izvršiti šola v Julijski Benečiji in na Južnem Tirolskem. Učitelji v šolah po teh krajih so sami Italijani ali poitalijačenci, samo duhovniki so vsaj v nekaterih krajih še slovenske, odnosno nemške narodnosti in branijo pravice materinega jezika v verski vzgoji in pri verskem pouku. Takšni duhovniki so italijanskim oblastem trn v peti. Kolikor ne morejo jih pregnati ali zapreti, hočejo njihovo delovanje onemogočiti. Italijanski uradni list je, kakor smo v našem listu poročali, objavil kraljevo odredbo, ki določa, da naj se 30 italijanskih duhovnikov iz raznih italijanskih škofij premesti na Južno Tirolsko ter se prideli tamošnjim šolam, kjer ni italijanskih duhovnikov za podeljevanje verskega pouka v italijanskem jeziku. Tako naj bi se nemškim duhovnikom, ki poučujejo izven šole nemške otroke v verouku v nemškem jeziku, odvzeli nemški otroci. Fašisti so predpostavljali, da bo cerkvena oblast s tem zadovoljna. Pa so se zmotili: obadva škofa na Južnem Tirolskem — v Tridentu in Briksenu — sta se obrnila na sv. Očeta, da se zavzame za njih pravice, ki so jih fašistična oblastva hotela poteptati v tla. Sv. Oče je škofoma dal stroga navodila, ki izključujejo delovanje tujih italijanskih duhovnikov v obeh škofijah Južnega Tirola, ker jim škofijska oblast ne sme dati potrebno cerkveno dovoljenje. Na isti način naj bi se tudi postopalo s tistimi italijanskimi duhovniki, ki hočejo delovati med Slovenci